

Навчальна активність сучасних студентів як фактор вибору стилю життя

Сьогодні відбувається модернізація та постмодернізація ціннісної свідомості молоді. Яскравою групою для вивчення таких змін є сучасне студентство. Нові цінності, уподобання та стиль життя обумовлюють соціально-статусні домагання сучасних студентів. Значущий вплив на формування ціннісних орієнтацій особистості здійснює вища школа.

Ми припускаємо, що ставлення індивіда до процесу освіти великою мірою зумовлює його стиль життя, так само як і стиль життя здійснює колосальний вплив на ставлення індивіда до освіти, його поведінку в полі освіти та ті «ресурси» і «капітали», за допомогою яких він буде намагатися самоствердитися в цьому полі.

Навчальна активність студента як предмет аналізу знаходиться на перетині макро- та мікросоціології. Актуальним буде вивчення як зовнішніх факторів, що регулюють діяльність індивіда у стінах учбового закладу, так і внутрішня ціннісно-емоційна система як регулятор поведінки. З огляду на багатовимірність даного поняття ми пропонуємо для аналізу напрям «соціології життя», за допомогою якого можна розглянути спосіб навчання індивіда, його ставлення до навчання у контексті поняття «стиль життя». Користуючись цим підходом, освіта розглядається як фактор вибору життєвого стилю.

Логічним буде також звернутися до соціології П.Бурдьє. Користуючись термінологією Бурдьє, поле освіти – це специфічна система об'єктивних зв'язків між різноманітними позиціями агентів. Освіченість, знання можна вважати капіталом, тому їх отримання – ціль агентів. Освіта є транслятором культурного капіталу та дозволяє володареві цього капіталу інтегруватися у суспільство. Це один зі шляхів пояснення значущості освіти в суспільстві.

Комунікативна концепція визначає процес освіти як комунікативну дію. Беручи участь в процесі освіти, індивід здійснює комунікативну дію, тобто таку взаємодію викладача і студента як основних суб'єктів виховного процесу, яка передбачає координацію, узгодження їх цілей та завдань у досягненні спільного результату. Згідно цій парадигмі, навчальний процес можна розглядати як процес комунікації, а академічні успіхи - як результат комунікативного процесу між викладачем та студентом. Студенти, що в процесі роботи активно працюють на семінарах чи користуються симпатією викладача – узгоджено та координовано будують комунікативні процеси. Так само можна припустити, що небажання студента відвідувати заняття, неактивна робота на практичних заняттях викликані проблемами в процесі комунікації з викладачем, або з колегами по навчанню.

Користуючись вищезазначеними концепціями, можна звернутися до емпіричних даних та проаналізувати навчальну активність сучасних студентів за результатами дослідження 2006-2007 років серед студентів вищих навчальних закладів України, Білорусії та Росії.

Аналіз учбової активності студентів слід почати з розгляду рівня академічної успішності навчання: більш успішними у навчанні серед представників трьох країн є російські студенти. Розглянувши статевий розподіл цих даних, можна побачити, що більш високі показники у навчанні мають дівчата. Вони вчать переважно на “відмінно” та “добре”, а хлопці – на “добре” та “задовільно”. Це свідчить про те, що дівчата частіше обирають такий стиль життя, в якому освіта займає значуще місце. Для самореалізації та для того, щоб вважати себе успішною, дівчині потрібно мати знання та, що важливо, – підтвердження цих знань в гарних оцінках.

У своїй роботі ми детально аналізували вплив на академічний результат освітнього процесу окремих чинників, в результаті чого було з'ясовано, що більшість студентів надають велике значення відвідуванню занять (42,2% дівчат та 35,4% хлопців), активній роботі на семінарах (46,5% дівчат та 31,3% хлопців), та знанням матеріалу (53,4% дівчат та 46% хлопців). Учні, що активно працюють на семінарах, ефективно будують процес комунікації з викладачами та, ймовірно, своїми колегами по навчанню. Можна припустити, що причина низької активності на семінарах чи небажання з'являтися на парах – у непорозуміннях, важкості в спілкуванні та взаємодії з іншими суб'єктами процесу освіти.

Також абсолютна більшість студентів вважає, що клопотання рідних чи знайомих, особиста симпатія викладача та грошові винагороди ніяк не впливають на їх академічні успіхи (лише 2,3% дівчат та 3,4% хлопців зазначили, що клопіт знайомих та рідних впливає на їх навчальний процес). Такі результати свідчать про те, що студенти все ж таки намагаються

вирішувати власні проблеми своїми силами. А це, в свою чергу, ілюструє ціннісні преференції молоді. Отож, сучасний студент розраховує в першу чергу на себе та власні можливості і сили. Звертання до зовнішніх допоміжних засобів свідчить про невміння індивіда вірно побудувати комунікативний процес з викладачем (або з іншими студентами).

Кажучи про вкрай низьку можливість вирішувати власні проблеми за допомогою грошової винагороди (так само як і завдяки залученню близьких для вирішення власних проблем), можна припустити, що однією з причин такого небажання звертатися до цих методів є цінність чесності. Поглянувши на результати наукових досліджень, ми можемо знайти підтвердження цьому.

Розглянувши складові показника академічної успішності, було б, на наш погляд, цікаво побачити загальну картину стилю навчання хлопців та дівчат. В контексті свого дослідження ми розглядаємо стиль навчання як сталу цілісність, єдність, систему прийомів та засобів, які притаманні студенту у процесі навчання та є результатом органічного поєднання об'єктивних та суб'єктивних, зовнішніх та внутрішніх чинників. Об'єднавши фактори академічної успішності, які студенти вказали як найбільш значущі, ми можемо скласти загальну картину стилю їх навчання. Для дівчат серед найбільш важливих типів діяльності в сфері освіти є вивчення матеріалу, активна робота на семінарах. Менш за все, як зазначають дівчата, вони звертаються за допомогою до знайомих. Щодо хлопців, то найбільш важливими вони вважають знання матеріалу та відвідування занять. Найменш значущим для них також є клопотання знайомих.

Наведені вище дані ілюструють відповідальність та прагнення до знань сучасних студентів. Логічним буде звернутися до освіченості як цінності. Виходячи з результатів дослідження, більш ніж 50% студентів вважають освіченість дуже цінною.

Отже, освіченість сьогодні – одна з найголовніших та найбільш затребуваних цінностей молоді. Сучасний студент в процесі навчання в першу чергу звертаються до вивчення матеріалу та активної роботи в стінах ВНЗ. І лише в деяких рідких випадках звертаються по допомогу до зовнішніх чинників. Такі стилі роботи сучасних студентів свідчать про високі комунікативні навички як в процесі активності під час занять, так і під час спілкування з колегами. Сучасному студенту більш притаманно відвідувати заняття та працювати під час семінарів, аніж звертатися по допомогу до батьків чи «купувати» оцінки.